

Estonian l.

Marta Lannus

Geislingen (Stuige)

Schlossheide 20

Camp 615 (14a)

Germany USA Zone

1
Abs: Elfriede Lender,
Sverige, Stockholm,
Dinnerstigen 5
c/o Pettersson

PEDAGOGIKA
ARHIIVIMUSEUM
FOND K43666-8

14. VIII. 47.

Kallis Marta!

Sain nii kaugele viimars, et sulle kätte võtta, ja kirja alustada, aga ei saa ette ütelda, kas ja millal te lõpuks viini. Kõige peenelt tänan Sina ja kõik oma lapsi ja sõllekege kõige hea ja armastuse ja poolehoidu eest, mida nad muu vastu ülesse näidavad. Eriti palun edasi anda teile, Moll ja malle. - Mul on täiesti piinlik, et seini pole teile vastanud, aga ma mäletan, et ka Sina kard mulle kirjutamis, et ei saanud enesest üle, et kirjutada. Samuti oli ka mul. Täna ligi pool aastat tagasi ennast väsinuna (Kas on sulle teada?) Pikas tähepaigas, või see, et kunagi rahu ei saa, ei ole oma nurga, kus tulitama võiks seidida. Laama ette, või oli kuumus seidi / (aga lehes oli kord, et Stockholmis on kõige kõrgem temperatuur), igatahes mida kaugelema suve poole läks, seda enam väsisin. Kõige hullem oli see, et jalgad hirmsasti paisitsesid ja valutais. Suvepäeval oli ka tüütu töö, olin kodus juba pool viis, aga ega sellist polnud kogu. Enese- tunne oli nii halb, et katusin aga pisut, kui sain. Kõik kirjad jäit vastamata. Siinult officill kirje (peantähti endistele õpilastele) tähtisid nii siin kui Saksasse saatma) sain korraldada, aga ka mitte varmas tempoga, nagu seda harilikult teen. Et oma eudame- summistust seidi rahustada, otsustasin puhkuse ajal kõik teha. Ma saan minelt 12 päeva palgalist puhkust. Ilka samuti. Ilka teenib siin suurimas pangas korrespondent osakonnas. Nende

2 paari oma ilusat püksikodu, kus õige väikse maa-
elst saab praeguse ajaga võrreldes luksuslikult püksi-
mööda saata. Ametnikkudele on ka võimalik ema ja lapsi
kaasa võtta. Minu maaosa muudugi, täit pensioni kinda.
Nii siis jäin ostama seda püksi. Tä algas Helsing. Kaks päeva kulds
kodas ära pesupesemise ja triikimise ja üldse kraanimisega ja
600 km. aruaine teel. Rootslased olid suured. Huga teel sündis viirus.
Parajasti kui suurelt rongilt tõmbis istuma hakkasin väiksele rongile,
lõikes mul vasakul jalg veresoon. Kord noores eas oli mul see olnud
- mul on ju veresoonte laienimine - ja ma ei olnud sellest nii väga
eknunnud - aga rongis olles minestasin. Kõhale jõudes oliin väga väsinud
ja keitsin kogu voodi. Mul oli sarnane tunne, nagu Maasta sest lastis.
See oli vist sama asi, aga ^{nõr-} ~~hargemas~~ maastalis. Nii oli siis mu
püksus alganud. Terve nädal lamasin (aga mul oli nii hea meel, et mul
oli väike tore tuba, hea õhk ja polnud mureid ei söögi ega laste pärast)
Mul on meeltast nii kahju, et Tä Hugu aeg peab olema ainult lastiga.
Tä ainult kraamib, pueb, küürib, keedab, teeb sisseostusi. Tä ise
jätka talve jookse nii haigeks, et lüks päris lakjaks, oli väga kei-
jaler, iga päev kõoat peavalud ja koguni "Friedrich heraus". See pärast
katsusin ka mina igaal võimal minutil abies olla, kas viistade pesemi-
sega, või jälle käisin lastiga kõndimas. Mõnikord oli küll tunne, et
ei jaks kogu enam - aga ei tehtunud keistele näidata. Ka mõtlesin
alati oma ännatumatele lastele veel kaugele, et nemad ei saa
kunagi vabaks ajasest, milks ei peaks siis minna kunast vaba-
tallikult seundima. Tä ei saa kadus paljn teha. Tal on väga
pikad tööpäevad. Mõni kord tuleb Tä koju alles kella 7-8 ajal. Siis
Tä peab veel endale ja poisile, nõelale ja eks sa isegi tea, et perekonnale
ja vika teha. Eks ma aita ka siin kaasa, kui olea suuteline. Talle jõud
on mul kõva ka kõige raskema füüsilise töö eaktes. Väin 4-5 kundi pen-
kõõgis pesu pesta ja püsti seistes sama pikk aeg triikida. Aga näe - vaa-
das taab viiruse. Homme võidame juba lausa ja esmaarstid
pean jälle tööle minema. Olen siin küll hea meele, veel üks nädal
laiselund - Nää sain siinmaa ~~ki~~, aga siinil katabistun kirje...

2) Nähtavasti hakkab mulle jätte tulema energiat. Kell on H.p.l.,
sõin lunch'i, puhkasin ja tahan nüüd veidi edasi kirjutada.
Ihu käesirvi on küll kole, aga millejipärast väriset väsi,
ei saa hästi kirjutada. Ega mulle pole kunagi puhkuse aeg
hea tunne olnud. Kas see on reaktiivse põraste tõttu, või muu
ei tea, aga juba 8. etas olin suurepuhkuse ajal ikka nädalat
2-3 väsinud, ilmselt ihu liiskmed valutasi, seega oli halb. Alles
suure kerüpoigal hakkas enesetunne paremaks minema.
Küll on täna jälle ilus päev! 32 kraadi sooja varjus. Silmahtul
kell 8 oli 22 kraadi. Meie oleme 6 lunti Stockholmist lääne
pool. Kalle ja poole nädala eest oli siin 2 päeva sadanud ja
nüüd kirjutas Ketta, et Sthlm'is olla 2 päeva sadanud. Siin mitte.
Märk algusest kuni tänani ei ole olnud vihma näinud. Juli
alul olid küll 8-10 päeva ilma päikeseta, pilvisel - aga vihma
polenud. Siin on kõik roheline, aga Sthm'i ümbrus on kõik
ära põlenud. Mustikal õitsesid kevadel suurepäraselt mar-
jad kadusid aga eutle, kuna kõik korraga ~~ka~~ küpserid ja
muist maha langevad. Põhjad kuivad ja valgust peast teeks.
Ega neid meie ümbruses ei saa olnud. Seeni pole ka. Sila
leidisin kaks "попкорновик" in (muustasin eesti nime) ja kaks
pilvikat, mis olid kuivad kui koorid koraaltest. Ja siinseid
metsa kubisid seentest rida aasta. —

Täna päevapiltide eest. Findsin kohe kõik ära, ja aiustest
põlvkonnast näoga poisikest arvasin kohe Gerda poja olevat. A
propas jüdi järel atustades näib ta poeg ilus pois olevat, taga
ärksa näoga. Miks pr. Hakk üksi oli? Kus ta abikaasa ja tütre
jätid? Lida ja Maia on ju ka mu endised õpilased.
Kirjutamini mustalt, kipun väga tegema: mu lastel akna all
on kaamelanidepansionärid, kes vajuti rooste keelt tänavas
ja vägisi kipuvad rooste k. zõnad paberile. Imelik on küll! Kuid
kui ei õpi vanadused võralt keelt täiesti selgeks, kipub siiski
oma emakeelele all kannatama. Poetas tihti võeras sõnu
suse, nagu tegid seda amul ajal meil kadunud ja arastunud.

4. Laste ei maksia näevidagi: need ripuvad vägisi ära-
roostistuma. Sest meie ei ela ju koos Kobaras, nagu
meie kaasmaalased seal Saksas, olene lülitatud roots-
laste ellu.

19. VII. 47. Nae, allestana saan jälle edasi kirjutada. Enesetunne läks jälle
halvaks ja kuna mulle arst kõvasti keelas üldist pingutamist, siis jätkin
jälle kirja poolt. 15. al võitsime jälle roju tagasi. Sait väsitas oma ette,
kulus mõni päev ära, et jõuda koguda. Siis funnen ennast juba kaunis
hästi, ka kaaskirja järel võib seda otsustada. Pidin juba eila tööle mine-
ma, aga poeg keelas kõvasti seda tegemast. ütles, et vähenaelet kaunime
pärsi plaan puhkama. Tal oli eusel olnud parem teenistus - ja võib olla ongi
see mõistlikum. Igatahes enesetunne on mul parem ja ka jõudu tuleb
juurde. Hakkam juba ilma kartumata sellele mõtlema, et jälle peab mine-
ma tööle. Olenks töö olnud minu töö, siis teeks seda rõõmuga, aga ma
pole elus sallinud kontori tööd ja nüüd istu 7-8 tundi, klõpsi masi-
naga arvuid koksa, kontrolli pikki tabeleid, arvosta protsente
sõja (inika suasinaga), annult numbrit, numbrit..... ja ma pole elus
numbreid sallinud. Olen puht humanistlik tüüp. Noor saavad siin
juba ka kooliapetajateks, vanu aga ei võta keegi ja niinelt suurest
pieteedi tunnest: vanad peavad puhkama - aga nad muustavad, et
meie pole siin sed elanud ja pole passioni välgil teeninud. Pigust
peab andma neile, et nad väga riiski ka meie eest muretsesid.
Kui ma nüüd ära jätaks töölt, araksin ma hoolikandset 100 kr.
kuus abiraha. Sillega saaks napilt ^{elades} mael elades. Mina aga ei tunne
ennast veel hoolikandena. Mul on vaim veel täiesti värske. Ja 280 kr.
kuus, mida nüüd teenin, on inka enam, kui 100 kr.
Nüüd lõpetan oma lause ülesalt — rootslaste ^{ellu} ja Töösse. Meil on
annult neudega kokkupuutunisi ja oma keelt kuulame annult
enda perekonnas. Rõõleme kaunis vabalt rootsi keelt min
kirjutan veel paremini, kui kõneleu, aga Peep on täiesti
rootslasest muutunud, häältab keelt nii, nagu päris -

III; maalane, nii et rootelised ära ei tunnegi, et ta on välis - 5
maalane. Seepärast saati. Ilka lodi suures eesti kolonias
et ta oleks oma kaasmaalaste keskel, kust tuleks abi.
ema keelt. Seal nad siis laulid is-maa laule ja lugesi is-
maa lugusi. Peepoli väga vnnelik. Ta tutvunes ja sai
sõbraks Daisy Nussina - Botkovi lastega. Need elavad meie
läheduses, nimelt silmaga üle merelehe vaadates meelt
näeme Lidingö'd, nende saart, aga kui sinna minna,
seal kahe rongiga sõitma, meilt Sthlm'i ja sealt üle uulitsa
minna ja astuda teise rongi, mis jälle teist teed tagasi sõidab,
veidi teises suunas. Nii kulub sinna külla minemiseks ar-
vemaet 40 m. sõitu, jalg: käimisest kotukohani rääkimata.
Nii on siin meie distantsid. Üldiselt pole ju Sthlm liiga suur
umbes 700,000 elaniku ar. eestlinnas on laiali paisatud
saartele ja ümbrusele külastades (eestlased elavad suuremaet
ja oot väeja spool vanalinna) kulub 1 - 2 1/2 Fjordi ainult
sõiduks. —

Eila sain Edith Feigelt kirja. Ta kirjutab, et alla sinu kaduma läinud pak-
kides annud nõadmise sinu posti. Seal alla lall saadatud, et kust ta teab,
et pakkan kadu ud, ehk vedeleb veel murdil. Kõige enam aga surdab
ta, et alla sulle mitu korda kirjutanud, aga pole üldse vastust saanud.
Küsi kirjas, et kas Geislingeni üldse kirjat ja pakid sin ei saabu? Ma ootan
ja ootan ka vastust oma pakside rühles. Saatsin nimelt 9 mail 2 pakki
Teile: sulle üks 10 kg. raske, ja Helga kasumetsale 8 kg. raske.

Ma rünnipäeva park läks Stuttgardi kaudu, aga nende kahe kõnt, võlbi
bmulle, et lähevat otse geislingeni. Kas näe tõesti pole jõudnud paigale?
Mis küll teevad konserviol selle kuumuse juures? minual aastal rikk-
sid kilud ühe kalli paki riigeturul ja muude esemetega ~~raa~~ ära, niida
Lübecki pajale saatsin. Ka needid parkides olid riided, det / ule, ühes kingi-
frisesärk, sulle pesu ja suka. Ole rea, kui paki kätte saad, kirjuta kohe.
Kulle teie rünnu oma säpradell rünnu heka, ja an nii rea lüme, kui
saad teada, et park on jõudnud kätte. Lübecki on kahe jõudnud, aga välgis-
poole Lübecki on nüüd 2 paki kätte läinud ja 3^e paki saatus
peatmata. Kes see ikka see meelehärma seidi. -

Lõpuks palun Smu, ära mu haigusest ja riperasest kellegi kõnele. Kirjutasin
enest pikemalt, et Sa teaksid, mis ma nii kasvatamata olen ja ei saa
sainud. Lühikese lüme oleksin ja kahe võinud ära saata, aga laskin seidi
pikemalt kirjutada. Ma ei taha, et inimesed (eriti endised üpilased) arva-
ksid, et ma vana ja haiglane — saan jälle väärselt ja tugevalt
kui veidi enese eest hoolitsen. Ma segin eneselt igatpidi lüpa, füüsiliselt
ja hingiliselt. Katsun nüüd ka endale mõelda. Kes iga inimene (ka noor)
on vaepeal „vornist väljas“? Aga kui haigusest ja enesetunnest hak-
kab rääkima, siis ta paisub viimaks nii suureks, et võib arvata, et
ots peale tulemas. Illustreerin ühe näitega: 2½ aastat tagasi, kui olen teenija
tüürisin kõigi teina seistes pliidil. Astusin veidi lohakalt maha ja kukkasin rist-
silili põrandale. Muidugi oli väike põrutus, ja minu praua taktis nüüd haigla
saata. Kuna ma siis veel roosti seelt ei kõnelemin, ei lasknud ma roosti haigla
minna. Tal narral oli põgenikstudel oma „Sesti haigla“ seal oli

IV. Õks meil endine õpilane Erika Malin. See helistas
mulle, et neil parajasti mõni voodis tühi, kas ma ei ta-
haks fulla siina veidi puhkama. Tartsin oma perenaist ra-
hustada (ise ka veidi oma inimeste kaskel alla) ja läksin.
tasta või poolteist hiljem kostasin kirikus nift kaasmaa-
last kes võõrusega mind ~~hoid~~ soovitava tuli. Ta ütles: ka
kuulsin, et Tui raskesti haige olite, kuidas mind läheb?"
See ei olnud nii, naga ka praegune nähtus mõõdamine
on. Sa vist saad mind hästi aru. Võõrastel olen mina
(ja iga inimene) ainult kõnobjektiks, aga osavaks ja lähe-
mat suhtuval sarnastuse teatadesse laisiti. Mul on ju kaas
seal kaugel, siin kuuleme, et nika üks ja teine Tugasi talus
et nika jälle üks ja teine seade siina ja siia liigub, ja ma
arvan, et neile oleks raga talus kuulda, kui oleks kaiglane
ja väeti. Kõige rumalasti aga kui sa seda tõeliselt ei ole. Nii kui
meil ka on kuulda, et realpoel võiks elus ja tervise juures on,
nii on ka neil ka kuulda head meil üle.

Pühapäeval, 17^a aug. ütles mulle üks tuttav härra, et geistlingsuist
alla siia jõudnud üks härra, tal olla koguni minn jaoks üks
paak kaasas. Millal võiks ta mind külastada? Kuna ma ja praeg.
kodustien, ütlesin, et ta võib seda praegu igal ajal teha. Seda ta
ei olnud. Seab näha, millal tuleb. Ka ei oeldud mulle, kelle üles-

andelt ta tuleb, kas Siim või Helga või mõnigi Kellogi muu. S
Nimika ei äeldud.

Kul oleks hea meel, kui ta jätks aeg. leiaksid endale ühe kirji-
Tata. Kas on muudatusi teie elus seal, kas paremasti või
nimberpöördukt? Niis, kus ma veidi puhkasin, hakkas jätke
usuma, et meil siiski ünnestub jätke vabadeks inimesteks
sõad. Sinult kannatust peab olema. Co. teie jõesti juba
ka küllalt aeg. Mõtle juba ühe kuu aasta pole ma
omi lapsi ja väimeest näinud, juba varsti kolm aastat elan
võõrile. Kutta siiski on ka sheer aastas mõnimeet.

Siiski — usume. Aasta pärast oleme saanud edasi jõudnud,
shu veel enangi.

Soovin sulle ja perele kõige paremat peasi feroist. Kõik
muu tuleb iseenesest. Feroiti rühkumest näin muin
lapsi, kolleksi ja näit tuttavat. Feroicis meie terve pere
paalt.

Siim. {